

پیام نوریها
public channel

✓ کانال پیام نوریها در سال 95 با هدف تهیه جزوات و نمونه سوالات افتتاح و از همان ابتدای تاسیس کوشیده است با تکیه بر تلاش بی وقفه ، کارگروهی و فعالیت های بدون چشمداشت کاربران متمایز خود ، قدمی کوچک در راه پیشرفت ارائه خدمات به دانشجویان این مرز و بوم بردارد.

@Payamnoria

[telegram.me/Payamnoria](https://t.me/Payamnoria)

رایگان است و همیشه رایگان میماند

اطلاع از اخبار و دانلود جزوات و نمونه سوالات

[برای ورود به کانال تلگرامی پیام نوریها کلیک کنید](#)

" کانال و خانواده تلگرامی پیام نوریها "

با عضویت در کانال و به آرشیو زیر دسترسی پیدا کنید

✓ تمام نمونه سوالات به روز تا آخرین دوره

✓ جزوات درسی

✓ بیش از ۱۰۰ فلش کارت دروس

✓ اخبار به روز پیام نور

✓ فیلم و فایل آموزشی اختصاصی

✓ انجام انتخاب واحد و حذف و اضافه

✓ پاسخگویی به سوالات دانشجویان

✓ معرفی گروه و انجمن های پیام نوری

✓ طنز و توییت دانشجویی

به یکی از بزرگترین کانال های پیام نوری بپیوندید

[برای ورود به کانال تلگرامی پیام نوریها کلیک کنید](#)

جزوه درس

"احکام کسب و کار در اسلام"

استاد نقی پور فر

تهیه کننده:

مهدیلو، مرندی، محمدی، میرزایی

"بسم الله الرحمن الرحيم"

احکام کسب و کار در اسلام

مقدمه : مباحث درس شامل مبانی کسب و کار و احکام کسب و کار می باشد:

(۱) مبانی کسب و کار از منظر اسلام:

• منابع تحقیق در موضوع:

(۱) نقلی و حیانی:

۱/۱. قرآن

۲/۱. سنت معصومین

(۲) عقلانی:

۱/۲. فلسفی: استدلال های ذهنی (قیاسی)

۲/۲. ریاضی

۳/۲. تجربی: علوم تجربی (استقرایی)

(۳) شهودی

• مفهوم شناسی و اهمیت موضوع احکام کسب و کار در اسلام:

(۱) مفهوم کسب و کار:

عملکرد انسانی، توأم با اختیار، مفید فایده عاقلانه

(۲) اهمیت کسب و کار:

رنج و تلاش برای تامین نیازهای خانواده و جامعه، همانند جهاد در راه خدا:

"الكاد لعیاله کالمجاهد فی سبیل الله". پیامبر (ص)

• ویژگی های کسب و کار مفید فایده عاقلانه:

- (۱) درآمد اقتصادی
- (۲) تناسب بین تلاش و ثروت
- (۳) پاسخ معتدل به نیازهای اصیل مادی و معنوی انسان:

۱/۳. مادی:

الف) جسمی:

(۱) خوراک (۲) پوشاک (۳) مسکن

ب) روانی:

(۱) امنیت (۲) عاطفی (۳) جنسی

۲/۳. معنوی:

الف) ایمان و اعتقادات قلبی

ب) منش اخلاقی

ج) عملکرد به ضوابط فقهی حقوقی

(۴) حلال بودن

• اقسام کسب و کار از جهت ذهنی و عملی:

- (۱) ذهنی
- (۲) عملی
- (۳) ذهنی-عملی

• اقسام کسب و کار از جهت نتایج و دستاوردها:

- (۱) تولیدی: کشاورزی، صنعت و غیره
- (۲) خدماتی: بازرگانی و غیره
- (۳) ترکیبی:

• آثار کسب و کار مفید و عاقلانه:

- (۱) کسب عزت و حفظ شخصیت انسانی
- (۲) جلوگیری از پوچی و تباهی استعدادها
- (۳) سلامت روانی و خروج از بیهودگی
- (۴) عقلانیت و واقع بینی و خروج از خیالات واهی

• عوامل موفقیت اقتصادی:

- (۱) مدیریت توانمند الگو
- (۲) بکارگیری روش های صحیح
- (۳) زحمت و تلاش بسیار
- (۴) قناعت اقتصادی

• سنت های الهی در زندگی بشر:

- (۱) مفهوم شناسی: قوانین الهی حاکم بر زندگی انسان: روابط و تحولات نفسانی، خانوادگی، اجتماعی و تاریخی
- (۲) اقسام سنتها:
سنت هدایت، سنت بلا و مصیبت، سنت عکس العمل و ...
- (۳) سنت بلا و مصیبت و فلسفه و آثار آن:

۱/۳. بلا و مصیبت، جیره ی دائمی اهل ایمان

۲/۳. فلسفه و آثار بلا و مصیبت و حوادث ناگوار: (بلاء درمانی):

(الف) شکسته شدن غرور و خود خواهی و درک صحیح واقعیتها،

(ب) تضرع و دلشکستگی به درگاه خدا

(ج) تذکر به مسئولیتها و تکالیف الهی خود در باب حق الله و حقوق دیگران

(د) بازگشت به سوی خدا و عمل به مسئولیتها و وظائف

(ه) پاک شدن از آلودگیها و تعالی معنوی

"و لقد ارسلنا الی امم من قبلک فاخذناهم بالباساء و الضراء؛ لعلمهم یتضرعون" (انعام/ ۲۴)

"و لقد اخذنا آل فرعون بالسنین و نقص من الثمرات؛ لعلمهم یدکرون" (اعراف/ ۱۳۰)

"و لنذیقنهم من العذاب الادیی دون العذاب الاکبر؛ لعلمهم یرجعون" (سجده/ ۲۱)

*قاعده ۱. در ابتلائات غیر معصومین، جهت تنبه به ضعفها و اشتباهات:

"هر بلایی سر ت بیاید، خود باعث و بانی آن هستی":

"و ما اصابکم من مصیبه فبما کسبت ایدیکم و یعفو عن کثیر" (شوری / ۳۰)

***قاعده ۲. ابتلائات برای خوبان، جهت پختگی و رشد و تعالی آنان:**

"بیشترین بلاء برای پیامبران و معصومین و بعدش برای اولیاء و نزدیکان الهی است":

"ان اشد الناس بلاء الانبیاء ثم الاولیاء ثم الامثل فالامثل". معصوم (ع)

فتنه: حادثه ای که ناخالصی های وجود انسان را از هم جدا می کند؛ و در نتیجه، انسان را یکپارچه در خط ایمان و یا در خط نفاق و کفر قرار می دهد.

روزی فردی گفت که خدایا مرا از فتنه دور کن. امیرالمومنین (ع) شنید و گفت این دعا هرگز مستجاب نمی شود چرا که بلاء، سنت خدا در زندگی بشر است؛ از این رو این گونه دعا کن: خدا یا از عوامل گمراه کننده در فتنه ها و بلاها به تو پناه می برم تا دینت را از دست ندهی، در هنگام نزول بلاء از دست ندهی:

"اللهم انی اعوذ بک من مضلات الفتن" (نهج،)

***قاعده ۳. سنت خدا و تخلفات مسلمانان در نادیه گرفتن و ضایع کردن نعمت های**

خدا:

- ✓ سختگیری با مسلمانان بیشتر از سختگیری با غیر مسلمانان به دلیل نعمت بیشتر:
- ✓ نعمت بیشتر، انتظار الهی بیشتر جهت شکر بیشتر

*** قاعده ۴. مراتب اشتداد نعمت الهی در باب خلقت و دین:**

- ✓ نعمت خلقت: یک درجه نعمت: بت پرست ها: بت پرستی ابتدایی (ژاپن و غیره) ، بت پرستی پیشرفته (هند و چین و غیره)
- ✓ نعمت گرایش الهی: دو درجه نعمت: مسیحیت ، یهود، زردتشتی گری، صبایی گری
- ✓ نعمت مسلمان بودن: سه درجه نعمت
- ✓ نعمت شیعه بودن: چهار درجه نعمت
- ✓ نعمت زندگی در نظام ویژه طالب تحقق اسلام (جمهوری اسلامی ایران): پنج درجه نعمت

***قاعده ۵. اثار شکر نعمت: "... لئن شکرتم لأزیدنکم" (ابراهیم / ۷):**

- ✓ افزایش وجودی:
- ۱. عقل و معرفت
- ۲. رشد شخصیت انسانی الهی
- ✓ افزایش ثروت

***قاعده ۶: سنت عکس العمل: بازخورد دنیوی و اخروی نیتها و عملکردها:**

- ✓ کار خوب: لذت قلبی از مصرف دنیا، آرامش روحی، سلامت نفسانی سعادت اخروی
- ✓ کار زشت: آلودگی نفس و جان، عدم لذت از دنیا، شقاوت و بدبختی اخروی

• عرصه های کسب و کار:

- (۱) تولید اقتصادی
- (۲) توزیع اقتصادی
- (۳) مصرف اقتصادی:

*آثار مصرف بی رویه:

- ✓ ادامه مصرف غیر واقعی (تجمل گرایی) موجب توقعات بیجای بیشتر از زندگی،
- ✓ ادامه توقع بیجا، موجب نیازمندی مستمر به درآمد بیشتر
- ✓ نیازمندی بیشتر، یا موجب تلاش روزافزون بیش از توان و یا توقع حقوق بیشتر بدون تلاش بیشتر
- ✓ تلاش بیش از توان، موجب آسیب های جسمی روانی، اخلاقی و فرهنگی اجتماعی سیاسی
- ✓ توقع در آمد بیشتر بدون تلاش بیشتر، موجب هزینه بیشتر تولیدات و خدمات
- ✓ هزینه بیشتر تولید موجب خروج از بازار رقابت
- ✓ خروج از بازار رقابت موجب روی اوری به واردات بی رویه
- ✓ واردات بی رویه موجب وابستگی بیشتر به اجانب و بیکاری داخلی
- ✓ وابستگی بیشتر و بیکاری داخلی، موجب اسارت بیشتر و سقوط ارزشهای اخلاقی فرهنگی و گسترش فقر و فحشاء
- ✓ تحقق آسیبها، و سقوط ارزشها، مقدمه نزول عذاب الهی کمر شکن: فروپاشی و نابودی خانواده ها و جامعه

*مصرف از منظر اسلام:

- ✓ قناعت : مصرف حداقل بهینه، تامین نیازهای اولیه، حفظ عزت و کرامت، حفظ استقلال ملی
- ✓ کفایت: رفاه تدریجی متناسب با خودکفایی

• نظریه ی جهانی سیاست اقتصادی مبتنی بر مزیت اقتصادی و نقد آن:

- (۱) نظریه جهانی سیاست سرمایه گذاری در تولید و خدمات اقتصادی با توجه به تعیین مزیت اقتصادی با ارزش افزوده بالا در محصولات خاص
- (۲) نقد نظریه: این نظریه به شرط تضمین امنیت تبادل ازاد اقتصادی در روابط بین الملل توجیه عقلایی دارد.
- ولیکن شرائط جهانی انقلاب اسلامی ایران، به جهت دشمنی ای مستمر مستکبران و زور گویان عالم، به خصوص دولت امریکا، شرائط در خطر دائمی تحریم است.
- از این رو، نیازمندیهای اساسی کشور در بخش های مختلف نظام کسب و کار، بایستی با رویکرد خودکفایی شکل گیرد، اگرچه مزیت اقتصادی نداشته باشد تا در هنگام خطر تحریم شدید، کشور بر پای خود بایستد و ضربه نخورد.
- الگوپذیری : اینکه اگر برای صرفه جویی ، از دیگران و یا کارمندان بخواهیم صرفا، در صدی از حقوقشان را دریافت کنند، ابتدا بایستی خود سلسله مراتب مدیریت این کار را انجام دهد تا الگوی کارمندان در این باب شوند.

• اصل نیازهای اولیه خانواده ها و اولویتهای کسب و کار:

هر چیزی را که می خواهیم توسعه دهیم باید از بار مشکلات خانواده کم کرده، نیازی از نیازهای آنان را با "کم ترین هزینه و کمترین زمان و بیشترین بازده اقتصادی معقول"، پاسخ دهیم.

(۱) نیازهای اولیه خانواده ها:

۱/۱ مسکن

۲/۱. خوراک

۳/۱. پوشاک

(۲) اولویتهای سیاست اقتصادی دولت در کسب و کار:

۱/۲. گسترش بیش صد نوع صنعت مرتبط به مسکن

۲/۲. گسترش کشاورزی و دامداری صنعتی جهت تامین خوراک خانوارها

۳/۲. گسترش صنایع نساجی و پوشاک

* بازدهی محصول کشاورزی مکانیزه : ۱۲ برابر کشاورزی سنتی (ابیاری قطره ای، استفاده از

ابزار کشاورزی مدرن و مناسب):

✓ ۴ برابر آب کمتر

✓ ۳ برابر کشت و محصول بیشتر (نیاز به تراکتور پیشرفته)

(۲) احکام کسب و کار

مقدمه: واجب است مسلمان اهل کسب و کار حکام مربوطه را یاد گیرد.

• ضرورت کسب و کار:

- (۱) اداره خانواده
- (۲) حفظ نظام اسلامی

• برخی از مستحبات کسب و کار:

- (۱) عدم فرق میان مشتری
- (۲) عدم سختگیری
- (۳) چانه زدن
- (۴) عدم سوگند

• برخی از کسب و کار مکروه:

- (۱) کفن فروشی
- (۲) غسالی
- (۲) قصابی
- (۳) معامله با جنس مخالف
- (۴) ورود در معامله دیگری
- (۵) معامله با افراد پست و حرام خور
- (۶) معامله در وقت مابین الطلوعین

• برخی از معاملات حرام و باطل:

- (۱) دزدی
- (۲) ذاتا نجس (مگر در جهت فایده معقول)
- (۳) ذاتا حرام (برخی از آلات موسیقی مخصوص مجالس حرام)
- (۴) غش در معامله (نیرنگ در معامله)
- (۵) جنس تقلبی
- (۶) فروش اعضای بدن فرد در قید حیات (شدت حرمت در شرایط ضرر)
- (۷) فروختن سلاح به دشمنان و یا خلافاکاران
- (۸) فروختن املاک مردگان
- (۹) حرمت حکومتی به جهت مصلحت مملکت (احکام حکومتی ولایت فقیه):
مانند شکار حیوانات بدون اجازه حکومتی، عدم اخراج مستأجر تا سه سال (اوایل انقلاب)
- (۱۰) فروختن جنس نجس شده خصوصا خوردنی (ضرورت اعلام)
- (۱۱) عدم مصرف خوراکی نجس شده غیر قابل علاج (مثل افتادن فضله موش در روغن)

(۱۲) گوشت های وارداتی از کشورهای غیر مسلمان بدون ذبح شرعی، به جزء خوردنی های دریایی

- (۱۳) معامله با پول حرام (قمار - فروش شراب)
- (۱۴) معامله با جنس تقلبی (۱) باطل است (۲) پولش هم حرام است
- (۱۵) خرید جنس که بنای بر نپرداختن پول آن باشد.
- (۱۶) نپرداختن مهریه
- *فروش مجسمه ، ساختن و خریدن : اشکال دارد. اختلاف نظر فقها ، بنابر نظر بعضی محیط فروش دخالت دارد یاد آخرت عامل اصلی پرهیز از حرام است
- *قسم دروغ در معامله حرام است و قسم صحیح مکروه .

• شرایط خریدار و فروشنده:

- (۱) بالغ باشد،
- (۲) عاقل باشد،
- (۳) مجبور نباشد،
- (۴) قصد جدی داشته باشد،
- (۵) و مالک باشد.

تذکر:

- ✓ دخالت پدر و جد پدری در اموال بچه ، بنابر مصلحت جائز است.
- ✓ بخشش مالی به فرزند ، موجب قطعیت بخشش و غیر قابل برگشت است.
- ✓ دخالت قیم در اموال ارثیه، بدون مصلحت یتیمان یا نوامیس حرام است.
- ✓ وصیت شخص ارث گذار ، صرفا در حد یک سوم میراث جائز است و بیش از آن جایز نیست و شرعا، به اجازه وارثان، نیازمند است.

✓

• شرایط جنس و معامله:

- (۱) جنس فروشی و قیمت هر دو معلوم باشند و خصوصیات جنس هم معلوم باشد.^۱
 - (۲) قابل پرداخت باشد.
 - (۳) موارد مشاهده با صرف توصیف جائز نیست. (یعنی در صورت قابل مشاهده بودن جنس فروشنده نباید با توصیف جنس را بفروشد.)
 - (۴) فروش اموال موقوفه ممنوع است مگر به مصلحت وقف
- *در مدت قرارداد مستاجر، صاحب خانه حق ندارد خانه را به کس دیگری بفروشد یا اجاره دهد. در این حالت باید شرعا و طبق قانون تا پایان مهلت قرارداد صبر کند. مستاجر هم شرعا می تواند تا پایان قرارداد در خانه بماند.

• صیغه‌ی معامله:

- یعنی که طرف فروشنده بگوید که من جنس را به فلان قیمت فروختم و خریدار هم بگوید که من به فلان قیمت خریدم و قبول دارم.
- * صیغه معامله را به هر زبانی می توان جاری کرد؛ مگر عقد نکاح را که احتیاط واجب این است که باید به عربی خواند .

^۱ مثلا نمیتوان درخت انگوری که هنوز غوره است را به قیمت درخت انگوری که انگورهای آن رسیده است فروخت

* در معاملات امروزی اسناد محضری بجای صیغه معامله جایگزین شده‌اند که آنها همان صیغه معامله‌اند که در محضر به صورت رسمی ثبت میشوند .

● اقسام معامله:

۱. نسیه خری :

در این حالت فرد جنسی را می‌خرد ولی شرط می‌کند که پول را بعداً بدهد . در این حالت، تعیین زمان پرداخت، واجب است .

* در نسیه خری مبلغ باید ثابت باشد یعنی فروشنده همان موقع معامله تعیین کند که اگر خریدار نقد بخرد ۱۰۰ تومان ولی اگر نسیه بخرد ۱۰٪ روی قیمت می‌آید که این درست است. یعنی فروشنده نگوید مثلاً هر یک ماه تاخیر فلان مبلغ به پول نسیه اضافه می‌شود.

* در اسلام تاکید بر این هست که به خریدار نسیه مهلت داده شود؛ در صورت اتمام مهلت زمان نسیه نمی‌توان ضروریات زندگی فرد را به عنوان پول بدهی گرفت .

۲. سلف خری:

این همان پیش‌فروش است که در آن خریدار پول را می‌دهد و فروشنده شرط می‌کند که جنس را در زمان دیگری تحویل دهد.

* تعیین زمان (خصوصاً زمان تحویل و آخر) باید حتماً تعیین شود.

* تا قبل از مدت تحویل جنس اگر خریدار بمیرد، ورثه خریدار می‌توانند پول را دریافت کنند.

۳. شرایط سلف خری:

- (۱) سلف خری جنس به پول یا جنس به جنس غیر مشابه جایز است.
(برای مثال پرتقال را با سیب عوض کنی)
- (۲) در موارد سلف خری، در موارد جنس به جنس مشابه، بایستی دو معامله انجام شود :
جنس دلخواه را باید بخری و جنسی که برای معاوضه داشتی را باید بفروشی . یعنی هر دو را با پول عوض کنی. برای مثال فردی که میخواهد گندم را با جو معاوضه کند باید اول گندم را بفروشد و بعد جو را بخرد.
- (۳) در معاملات جنس مرغوب با نا مرغوب هم باید دو معامله صورت گیرد :
اول (مثل مورد قبل) نا مرغوب را بفروش بعد مرغوب را بخر . معامله مستقیم مرغوب با نامرغوب حرام است.
- (۴) معامله پول با پول حرام است :
به معنی دیرکرد گرفتن است. مثلاً فروشنده بگوید اگر خریدار تا ۶ ماه آینده پول را نپردازد باید ۵۰ هزار تومان دیرکرد بدهد.
- (۵) جنس باید ثبات قیمت داشته باشد:
یعنی در جایی که ما ابهام در قیمت داریم نباید سلف خری کنیم. برای مثال اگر بانک مرکزی در پیش‌فروش سکه قیمت را ۱ میلیون تومان تعیین کند و ماه بعد قیمت سکه ۳۰۰ هزار تومان کاهش یابد این معامله جائز نیست.
- (۶) تمام مبلغ در زمان معامله پرداخت شود.
- (۷) محل تبادل جنس معین باشد:

برای مثال خریدار در تهران معامله کرده است ولی فروشنده میگوید جنس در زاهدان است و خریدار باید برود و از آنجا بگیرد. در این حالت معامله صحیح نیست.

(۸) **زمان معامله باید معقول باشد: (تحویل جنس در زمان ممکن)**

(۹) **معامله باید با معیار سنجش عرفی همان محل باشد:**

برای مثال اگر کیلوگرم است باید با کیلوگرم اندازه گیری شود.

(۱۰) **عدم فروش جنس قبل از تحویل گرفتن آن :**

جائز نیست که قبل از تحویل گرفتن جنس، آنرا از دیگران بفروشیم .

***خرید و فروش طلا و نقره**

✓ تفاوت در معامله حرام است. مثلاً طلای ۱۸ عیار را با ۱۴ عیار معاوضه کنیم که این حرام است.

✓ معامله در حضور هم انجام شود و تحویل جنس در زمان معامله باشد.

• موارد فسخ معامله (خيار فسخ):

(۱) **خيار مجلس:**

تا زمانی که طرفین معامله از مجلس معامله متفرق نشده‌اند، می‌توانند معامله را فسخ کنند

(۲) **خيار غبن (مغبون شده):**

اگر خریدار یا فروشنده در معامله فریب خورده باشد، یعنی خریدار بسیار بیش از قیمت واقعی جنس را پرداخته یا فروشنده بسیار کمتر از قیمت واقعی فروخته باشد، در این حالت خيار غبن وجود دارد؛ یعنی شخص مغبون شده حق به هم زدن معامله را دارد.

(۳) **شرط:**

یعنی در معامله شرط می‌شود که فروشنده یا خریدار یا هر دو یا شخص دیگری تا مدت معینی، حق بر هم زدن معامله را داشته باشد.

(۴) **تدلیس (تقلب):**

یعنی فروشنده در معامله تقلب کند. در این حالت خریدار اجازه دارد معامله را فسخ کند.

(۵) **تخلف از شرط:**

اگر فروشنده یا خریدار شرط کند که کاری را انجام دهد یا شرط کند جنسی را که تحویل می‌دهد، به گونه‌ی مخصوصی باشد و به آن عمل نکند، طرف مقابل حق فسخ دارد.

(۶) **شركت (جنس شراکتی):**

یعنی جنس شراکتی بوده و یکی از شرکا بدون اجازه شریکان دیگر جنس را بفروشد. به این علت خریدار می‌تواند معامله را فسخ کند.

(۷) **عیب:**

جنس معیوب است و خریدار هم مطلع نیست. اگر هم فروشنده و هم خریدار از معیوب بودن جنس مطلع باشند و معامله را قبول کنند معامله درست است.

(۸) **رؤیت:**

جنس باید توسط خریدار رؤیت شود و در صورت عدم رؤیت، اختیار فسخ معامله وجود دارد.

(۹) **تأخیر (تا سه روز):**

اگر خریدار معامله (مثلاً پول) را که نقدی بوده با تأخیر بدهد یا اصلاً ندهد، با شرایط زیر خيار تأخیر وجود دارد و فروشنده حق فسخ معامله را دارد:
(الف) تا سه روز ندهد.

ب) فروشنده نیز جنس را تحویل نداده است.
ج) اجازه تأخیر یکی از افراد طرف معامله هم در قرارداد قید نشده یا عقد، مبنی بر آن نبوده باشد.

(۱۰) حیوان (تا سه روز):

خریدار حیوان تا سه روز بعد از معامله می‌تواند معامله را فسخ کند.

(۱۱) تعذر تسلیم (عدم امکان تحویل):

اگر فروشنده نتواند جنسی را که فروخته تحویل دهد، مثلاً اسبی را که فروخته، فرار کند، مشتری می‌تواند معامله را به هم بزند.

(۱۲) بیع شرط:

معامله‌ای که در آن برای فروشنده در مدتی معین در صورت باز پس دادن بهای کالا به خریدار، حق خیار، شرط می‌گردد، مثلاً فروشنده، خانه‌ی هزار تومانی را (به علت نیاز واجب به پول) به دویست تومان بفروشد و با خریدار توافق کند چنانچه ظرف یک سال پس از معامله، بهای خانه را به وی برگرداند حق فسخ معامله را داشته باشد.

(۱۳) پارچه‌ای را به رنگ ثابت بفروشد ولی ثابت نباشد، مشتری حق فسخ دارد.

***در دو حالت نمی‌توان جنس معیوب را پس داد:**

الف: فروشنده در اول معامله بگوید که جنس معیوب است و خریدار هم قبول کند.

ب: فروشنده شرط کند که اگر عیبی داشت من پس نمی‌گیرم و خریدار هم قبول کند.

* در حالتی هم هست که خریدار از معیوب بودن جنس بی‌خبر است ولی به علت ارزانی جنس، فسخ معامله را نمی‌خواهد.

• مواردی برای دلالت و شراکت:

مورد ۱: فروشنده جنس را مثلاً، به ۵۰ تومان به خریدار واسطه می‌فروشد و به او می‌گوید: تو هرچقدر فروختی متعلق به توست. این کار صحیح است و مشکلی ندارد.

مورد ۴: این که چند تا دلال جمع شوند و شرط کنند کار کنیم و آخر هرچه پول درآوردیم به یکسان میان همه تقسیم کنیم، این کار جائز نیست؛ ولی اگر يك نفر به نیابت از همه این کار را انجام دهد، اشکالی ندارد.

مورد ۵: در شرکتی ۲ نفر شریک باشند ولی یک نفر مثلاً، ۵۰ تومان سرمایه گذاشته و نفر دیگر ۱۰۰ تومان، ولی شرط می‌کنند که سود به یکسان تقسیم شود؛ این کار هم اشکال ندارد؛ چراکه دلائل متعدد معقول در میان است مثلاً، طرفی که کمتر سرمایه‌گذاری کرده است حسن شهرت یا نامور بودنش مطرح است.

"و من الله التوفیق"